

Carta Europeană a Limbilor regionale sau minoritare

Ghid lingvistic Limba moldoveneasca in Ucraina

Carta europeană pentru limbile regionale sau minoritare, tratat als Consiliului Europei, protejează și promovează printre altele limba moldovenească în Ucraina. Acest ghid lingvistic vă îndrumă către prevederile Cartei, pe care Ucraina trebuie să le aplice limbii moldovenești.

Cu toate acestea, nici Ucraina, nici Carta, nu va pot proteja limba singure. Principala responsabilitate vă revine dumneavoastră. Limba moldovenească în Ucraina va supraviețui, doar dacă dumneavoastră o folosiți zi de zi – și peste tot. Și hai să fim sinceri: o limbă care este folosită doar în jurul mesei de bucătărie, cu siguranța va muri.

Nu va încuiați limba în casă: luați Carta în serios și folosiți-vă de multitudinea de oportunități pe care ea la garantează, în ceea ce privește folosirea limbii moldovenești în viața publică cotidiană.

Folosește-ți limba, nu o lăsa să moară!

Obiective și principii

În ceea ce privește limba moldovenească, în zonele în care limba moldovenească este folosită și în funcție de situația limbii moldovenești, Ucraina își întemeiază politica, legislația și practica printre altele pe următoarele obiective și principii:

- **recunoașterea limbii moldovenești** ca o expresie a bogăției culturale
- **respectarea ariei geografice a limbii moldovenești**, în așa fel încât diviziunile administrative existente sau noi să nu constituie un obstacol pentru promovarea limbii moldovenești
- necesitatea unei **acțiuni hotărâte pentru promovarea limbii moldovenești** în vederea salvagardării ei

Ucraina se angajează să elimine, dacă nu a făcut-o deja, orice **distincție, excludere, restricție sau preferință nejustificată** relativă la folosirea limbii moldovenești și având drept scop descurajarea sau punerea în pericol a menținerii sau dezvoltării acesteia. **Adoptarea de măsuri speciale** în favoarea limbii

moldovenești, destinate să promoveze egalitatea între vorbitorii limbii moldovenești și restul populației, sau urmărind să țină seama de situațiile ei specifice, nu este considerată ca un act de discriminare față de vorbitorii limbilor mai răspândite.

Ucraina se angajează să promoveze, prin măsuri corespunzătoare, înțelegerea reciprocă între toate grupurile lingvistice ale țării, îndeosebi acționând în așa fel încât **respectul, înțelegerea și toleranța față de limbile regionale sau minoritare** să figureze printre obiectivele educației și instruirii desfășurate în țară, și să încurajeze mijloacele de comunicare în masă să urmărească același obiectiv.

În determinarea politicii față de limba moldovenească, Ucraina se angajează să **ia în considerare necesitățile și dorințele exprimate de grupurile ce folosesc limba moldovenească**. Ucraina este încurajată să creeze, dacă este necesar, organe cu rol consultativ asupra tuturor chestiunilor legate de limba moldovenească.

Învățământ

În materie de învățământ, Ucraina se angajează, în ceea ce privește zonele în care este folosită limba moldovenească, în funcție de situația limbii moldovenești și fără a aduce atingere învățământului în limba (-ile) oficiala (-e) a (ale) statului:

- să prevadă desfășurarea unei **educații preșcolare** sau a unei părți substanțiale a educației preșcolare în limba moldovenească, cel puțin elevilor ale căror familii o solicită și al căror număr este considerat suficient
- să prevadă desfășurarea unui **învățământ primar, a unui învățământ secundar, a învățământului tehnic și vocațional**, în întregime sau a unei părți substanțiale a acestuia în limba moldovenească (limba moldovenească ca și limbă de predare), sau să prevadă, în cadrul tuturor acestor forme de învățământ, ca predarea limbii moldovenești să facă parte integrantă din programa de învățământ, cel puțin elevilor ale căror familii o solicită și al căror număr este considerat suficient
- să încurajeze și/sau să autorizeze crearea unui învățământ superior în limba moldovenească sau a unor modalități permițând **studierea limbii moldovenești în universitate** sau în alte instituții de învățământ superior

- să favorizeze și/sau să încurajeze predarea limbii moldovenești în cadrul **educației pentru adulți sau al educației permanente**
- să ia măsuri pentru asigurarea **predării istoriei și a culturii** pe care limba moldovenească le exprimă
- să asigure **pregătirea de bază și permanentă** a cadrelor didactice necesare punerii în aplicare a măsurilor numite mai sus
- să creeze unul sau mai multe **organe de control** însărcinate să urmărească măsurile adoptate și progresele realizate în direcția instituirii sau a dezvoltării predării limbii moldovenești și să realizeze asupra acestor chestiuni rapoarte periodice care vor fi făcute publice

În materie de învățământ și în ceea ce privește **zonele altele** decât cele în care este folosită în mod tradițional limba moldovenească, Ucraina se angajează să autorizeze, să încurajeze și să creeze, dacă numărul vorbitorilor limbii moldovenești o justifică, predarea în limba moldovenească, sau predarea limbii moldovenești la niveluri de învățământ corespunzătoare.

Justiția

Ukraina se angajează, în ceea ce privește circumscripțiile autorităților judiciare în care numărul persoanelor folosind limba moldovenească justifică măsurile specificate mai jos, în funcție de situația limbii moldovenești, și cu condiția ca utilizarea posibilităților oferite de prezentul paragraf să nu fie considerată de către judecător ca împiedicând buna administrare a justiției:

- în cadrul **procedurilor penale** să prevadă ca **cererile și probele**, scrise sau orale, să nu fie considerate ca inadmisibile numai pe motivul că sunt formulate în limba moldovenească, dacă este necesar, prin recurgerea la **interpreți și traduceri** care să nu implice cheltuieli suplimentare pentru cei interesați

- în cadrul **procedurilor civile** și a **procedurilor în fața jurisdicțiilor competente în materie administrativă** să permită **administrarea de documente și probe în limba moldovenească**, dacă este necesar prin recurgerea la **interpreți și traduceri**.

Ukraina se angajează să nu conteste **validitatea**, între părți, a **actelor juridice** întocmite în țară numai pe motivul că sunt redactate în **limba moldovenească**.

Ukraina se angajează să facă accesibile, în limba moldovenească, **textele legislative naționale cele mai importante** și pe acelea care interesează în mod special pe cei ce utilizează limba moldovenească, dacă aceste texte nu sunt deja disponibile în alt fel.

Autoritățile administrative și serviciile publice

În ceea ce privește **autoritățile locale și regionale** din zonele locuite de un număr de vorbitori de limbă moldovenească în care se justifică măsurile specificate mai jos, Ucraina se angajează să permită și/sau să încurajeze:

- **folosirea limbii moldovenești** în cadrul administrației regionale sau locale
- **publicarea de către autoritățile locale și regionale a textelor oficiale și în limba moldovenească**
- **folosirea de către autoritățile locale și regionale a limbii moldovenești în dezbaterile din Consiliile lor**, fără a exclude, totuși, folosirea limbii (-lor) oficiale a (ale) statului

- folosirea sau adoptarea, dacă este cazul alături de denumirea în limba (-ile) oficială (-ale), a formelor tradiționale și corecte ale **toponimiei** în limba moldovenească.

Ukraina se angajează pentru satisfacerea, în măsura în care este posibil, a cererilor **agenților publici care cunosc limba moldovenească**, de a fi repartizați în zona în care limba moldovenească este folosită.

Mijloace de comunicare

Ukraina se angajează, pentru vorbitorii limbii moldovenești, în zonele în care limba moldovenească este folosită, în funcție de situația limbii moldovenești, în măsura în care autoritățile publice au, în mod direct sau indirect, competente, atribuții sau un rol în acest domeniu, cu respectarea principiilor de independență și autonomie a mijloacelor de comunicare:

- să ia măsuri corespunzătoare pentru ca **difuzorii de radio și televiziune cu caracter de serviciu public să programeze emisiuni în limba moldovenească**
- să încurajeze și/sau să faciliteze **emiterea de programe private de radio în limba moldovenească**, în mod periodic
- să încurajeze și/sau să faciliteze **difuzarea de programe private de televiziune în limba moldovenească**, în mod periodic
- să încurajeze și/sau să faciliteze realizarea și difuzarea de **producții audio și audiovizuale în limba moldovenească**
- să încurajeze și/sau să faciliteze crearea și/sau menținerea **cel puțin a unui organ de presă în limba moldovenească**

- să sprijine **formarea jurnaliștilor** și a personalului pentru mijloacele de comunicare ce utilizează limba moldovenească.

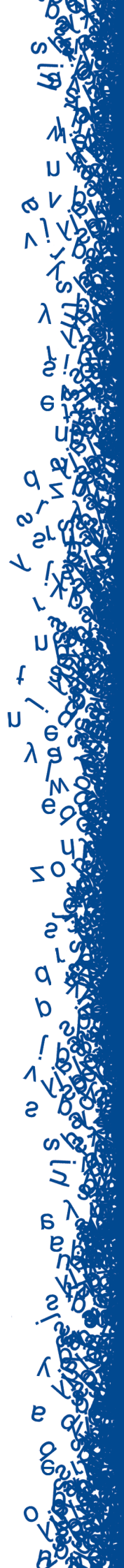
Ukraina se angajează să garanteze libertatea de **recepție directă a emisiunilor de radio și de televiziune ale țărilor vecine realizate în limba moldovenească** și să nu se opună retransmiterii de emisiuni de radio și televiziune din țările vecine, realizate în limba moldovenească. Ucraina se angajează în plus să vegheze ca nici o restricție a libertății de expresie și a liberei circulații a informației în limba moldovenească, să nu fie impusă presei scrise. Exercițarea libertăților menționate mai sus, poate fi supusă anumitor restricții prevăzute de lege.

Ukraina se angajează să vegheze ca interesele **vorbitorilor de limbă moldovenească să fie reprezentate sau luate în considerare** în cazul structurilor eventual create, în conformitate cu legea, având ca sarcină garantarea libertății și a pluralității mijloacelor de comunicare.

Activități și facilități culturale

În ceea ce privește activitățile și facilitățile culturale – în special **biblioteci, videoteci, centre culturale, muzee, arhive, academii, teatre și cinematografe, precum și operele literare și producția cinematografică, folclorul, festivalurile, industria culturală**, incluzând în special utilizarea de noi tehnologii – Ucraina se angajează, în zonele în care limba moldovenească este folosită și în măsura în care autoritățile publice au competențe, puteri sau un rol în acest domeniu:

- să încurajeze formele de exprimare și inițiativele specifice limbii moldovenești și să favorizeze diferite mijloace de acces la operele produse în limba moldovenească
- să favorizeze diferitele modalități de acces în alte limbi la operele produse în limba moldovenească, sprijinind și dezvoltând activitățile de traducere, dublare, post-sincronizare și subtitrare

- să favorizeze accesul în limba moldovenească la operele produse în alte limbi, sprijinind și dezvoltând activitățile de traducere, dublare, post-sincronizare și subtitrare
- să vegheze ca organismele însărcinate să întreprindă și să susțină diferite forme de activități culturale, să integreze într-o măsură adecvată, cunoașterea și **folosirea limbii moldovenești** și culturilor regionale sau minoritare în acțiunile a căror inițiativă o au, sau pe care le sprijină
- să încurajeze **participarea directă a reprezentanților limbii moldovenești** la demersurile de organizare a facilităților și de planificare a activităților culturale
- să încurajeze și/sau să faciliteze crearea **unui sau mai multor organisme** însărcinate să colecteze, depoziteze și să

prezinte sau să publice operele realizate în limba moldovenească.

În ceea ce privește **alte zone** decât cele în care limba moldovenească este folosită, în mod tradițional, Ucraina se angajează să autorizeze, să încurajeze și/sau să prevadă, dacă numărul vorbitorilor de limba moldovenească justifică aceasta, activități sau facilități culturale adecvate, în conformitate cu paragraful precedent.

Ucraina se angajează ca în politica lor **culturală pe plan extern** să acorde un loc corespunzător limbii moldovenești și culturii pe care ea o exprimă.

Viața economică și socială

În ceea ce privește activitățile economice și sociale, Ucraina se angajează, pentru ansamblul țării,

- să interzică introducerea în **regulamentele interne ale întreprinderilor și în actele private** a oricăror clauze ce exclud

sau limitează folosirea limbii moldovenești, cel puțin între vorbitorii acestei limbi

- să se opună practicilor ce tind să descurajeze folosirea limbii moldovenești în cadrul activităților economice și sociale.

Schimburi transfrontaliere

Ucraina se angajează,

- să aplice acordurile bilaterale și multilaterale existente care le angajează față de statele în care limba moldovenească este folosită sau, dacă este necesar, să depună toate eforturile pentru a încheia astfel de acorduri, de natură să favorizeze contactele între vorbitorii de limba moldovenească din statele

respective, în domeniile culturii, învățământului, informației, formării profesionale și educației permanente

- în interesul limbii moldovenești, să faciliteze și/sau să promoveze cooperarea transfrontalieră, mai ales între autoritățile regionale sau locale din zonele în care limba moldovenească este folosită.

Ați întâlnit probleme?

Orice organizație sau asociație constituită în mod legal în Ucraina, poate atrage atenția Consiliului Europei, în legătură cu probleme referitoare la obligațiile asumate de Ucraina, sub egida Cartei. Asemenea declarații pot fi trimise la:

European Charter for Regional or Minority Languages
Council of Europe
F-67075 Strasbourg
minlang.secretariat@coe.int

www.coe.int/minlang

The Language Guides were conceived to provide, for each language covered by the European Charter for Regional or Minority Languages, an overview of the provisions applying to it. This citizen's guide does not replace the Charter. For the authentic wording of all the provisions accepted by the Parties and the list of regional or minority languages covered by them, please refer to the Council of Europe's website at <http://conventions.coe.int>. Further Language Guides will be gradually prepared.